

TRAKTÖR GİREN "50" KÖYDE NÜFUS HAREKETLERİNİN VE İÇTİMAİ DEĞİŞMELERİN KONTROLÜ

Cahit Tanyol

This work attempts to say plainly what is the influence of the tractor on the movement population and social life.

I wanted to control this problem in the fifty willages of the South-east of Turkey.

Bu tetkik traktörün girmiş olduğu 50 köyde nüfus hareketlerinin kontrolünü, sosyal değişimleri incelemektedir. Malzeme bakımından faydalı, kolayca umumî ahkâm çıkarımlar için faydasızdır.

Umum köy sayısı: 114.

İnceleme sahası:

İnceleme sahası Gaziantep'e bağlı Nizip kazasının köyleridir. Daha önce bu bölgede çeşitli incelemeler ve monografiler yaptığımız için, köylerin coğrafî, sosyal ve tarihî durumları hakkında oldukça bilgimiz vardı.

İnceleme, daha çok, istihsal vasıtalarının değişmesine sahne olan Barak Ovası denilen ve 50 yıl öncesine kadar toprağa tam yerleşmemiş Barak ve diğer Türkmen oymaklarının işgal sahası olan Nizib'in güneyindeki köylerde yapılmıştır. Çünkü bu bölge son yıllarda büyük bir istihsal değişmesine sahne olmuş, istihsal vasıtalarıyla birlikte istihsal nevi de değişmiştir. Eskiden Fırat'tan Gaziantep'in güney köylerine kadar uzanan, güney hududu Suriye ile bitişik bu bölgede istihsal edilen maddeler daha çok hububata münhasır idi. On, on beş yıldan beri Fıratla Sacur ırmağı arasında Suriye'ye uzanan bu düzlük arazide zeytin, fıstık, bağ, kısmen pamuk ekimleri gelişmiş ve hızlanmış bulunmaktadır. İstihsal âletlerinin değişmesinden çok daha fazla bu istihsal nevinin değişmesi «Barak Ovası»nda muazzam bir sosyal değişmeye sebep olmuş, köyler daha değerli istihsal maddeleriyle değişmiş, âşiret âdet ve gelenkeleri eski kuvvetini kaybetmiştir. Bu bölgede nüfus hareketlerini inceleyen bütün bunları göz önünde bulundurmak gerekir. Aksi halde, çıkarılacak istatistik neticeler ya araştırmacıyı aldatır veya araştırmacının peşin hükümlerine sathî bir intibak gösterir.

İnceleme sahasının özellikleri

Barak Ovasında, ki traktörün en çok girdiği bölgelerden biridir, şehir ve kasaba ile muvasala yollarının çoğalması, Suriye ile geniş bir hududu olan bu bölgede devamlı kaçakçılığın yapılması da nüfus hareketlerinin tetkikinde göz önünde bulundurulacak önemli noktalardır. Buna şu âmilleri de eklemek zarureti vardır: O da, inceleme yaptığımız zaman esnasında birtakım ârızî iş sahalarının nüfus hareketlerinde rol oynaması ve bâzı köylerde nüfusun birikmesine sebep olması. Meselâ Gaziantep - Nizip ve Kargamış arasındaki tiren yolu inşaatı ile, Birecik köprüsünün yapılması hem köylerden iş sahalarına doğru yapılan akını hızlandırmış ve hem de bu iş sahalarına yakın köylerde bir nüfus birikmesi olmuştur.

Tetkik bölgemiz olan Barak Obasında üç nevi köy vardır.

1 — Ahali köyü (Halk köyleri).

2 — Efendi köyleri (Yani toprağın ağaya veya şehirliye ait olduğu ve köylülerin sadece emekleriyle istihsale iştirak ettiği köyler).

3 — Efendi köyü iken miras yoluyla toprağın parçalanması ve mirasçılardan bâzılarının köylüye arazilerini satması suretiyle köyün yarı efendi, yarı halk köyü haline gelmesi.

Bütün bunlarda sosyal değişmeler, nüfus hareketleri, örf ve âdet değişmeleri ayrı vasıf ve karakter göstermektedir.

O halde traktörün girmesiyle köyde vukua gelen, nüfus, istihsal ve sosyal değişmeleri incelerken şu hususları göz önünde bulundurmağa zaruret vardır:

1 — İstihsal nevinin değişmesi,

2 — Şehir ve kasaba ile münasebetin uzak ve yakınlığı,

3 — Kaçakçılık hâdisesinin nüfus hareketlerinde rolü (Bak. I No. lu cetvel),

4 — Kan gütmünün nüfus hareketlerinde rolü,

5 — Bölgede yeni ve büyük iş sahalarının mevcudiyeti: tiren yolu, şose, köprü gibi büyük ölçüde eleman istiyen iş sahaları,

6 — Köylerin vasıfları:

a) Ağa köyü (Bunlar oymak âşiret reislerinin köyleridir).

b) Efendi köyü (Şehirli tarafından zaptedilmiştir).

c) Halk köyü.

d) Karışık köy (Yarısı efendi, yarısı halk köyü).

7 — Traktörün girmesiyle boş arazinin işlenmesi, bâzı ekim sahasının genişletilmesi. Bunun davarcılığa müspet-menfi tesirleri,

8 — Traktör markalarının çeşitliliği. Bunların istihsalin randımanı üzerinde oynadığı rol: Yedek parça meselesinin çıkardığı güçlükler, ova, dağ, dalgalı araziye göre traktörün seçilmemesindeki isabetsizliklerin menfi tesirleri.

9 — İstihsal artmasına ve istihsal vasıtalarının değişmesine rağmen âşiret tesanüdü ve cemaatten ayrılma bağlarının azalıp çoğalması.

10 — İstihsalin, giyim-kuşam ve yemede yaptığı değişiklikler. Âşiret âdetlerinin eski kuvvet ve tesanüdünü kaybetmesi.

11 — Umumiyetle şehirde ve kasabada ziraat kazançtan daha çok yeymiye alma ve şehir hayatının cazibesi.

12 — Çeşitli yaşlardaki ölüm ve doğum nispeti, belli zaman fasılasında nüfus artış ve eksilmesi, nüfus hareketlerinde şartıcı rol oynar.

13 — Sulama tesislerinin ve bunun neticesi artan refahın köyün nüfusunu tespititte oynadığı rol,

14 — Şehire göç (bak. II No. lu cetvel)

15 — Kara sabanla traktör arasındaki istihsal farkı ve bu farkın iktisadî ve sosyal tesirleri.

Bütün bunlara ilâve olarak, Nizib'in şimalindeki dağ köylerini de kısmen hesaba katmağa zaruret vardı. Ve yine traktör girmediği halde nüfusun azaldığı köylerle, traktörün girmesine rağmen nüfusun arttığı köyleri göz önünde bulundurmak için nüfus cetvelimize Nizip'in şimalindeki köyleri de ilâve etmeyi uygun bulduk. Ve bunun bize bir hayli faydası oldu. Şöyle ki, Nizip'in şimalindeki dağ köyleri içinde zenginleri olduğu gibi (Bağ, zeytin ve bilhassa fıstık yetiştiren köyler) yarı göçebe, hayvancılıkla geçinen ve yaylakların işlenmiş araziye çevrilmesi yüzünden çok fakir düşmüş köyler de vardı. Bunlar gerek mesken, gerek gıda ve gerekse giyecek hususunda çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya buldukları halde cemaate olan bağlılık kendilerini verimsiz bir toprağa çivilemiş bulunuyor. «Gamışlı» köyünü bu meyanda zikredebiliriz. Bu köyler hallerinden çok şikâyetçi idiler. Cemaatle birlikte hükümetin kendilerine vereceği her yere gitmeğe zarı ve fakat perakende olarak birbirinden ayrılmağa razı değiller. Sefaleti müstereken çekmektedir. Binaenaleyh, toprağın verimsizliği ve kifayetsizliği gibi sebepler onlarda sosyal tesanüdün kuvveti yüzünden herhangi bir nüfus hareketini meydana getirmiyor (Bak. I No. lu cetvel).

Ve yine bazı köylerde istihsal âletleri değişmediği halde şehre bir akın var. Bunlar şehre ve kasabaya yakın köylerdir: Nüfus azalmaktadır. «Keferşih» köyü gibi (Bak. I No. lu cetvel). Ve yine bazı köylerde toprak, nüfusun çoğalmasını besleyemeyecek kadar azdır. Hususiyle fıstık gibi bâzan aralıksız birkaç yıl mahsul vermeyen bölgelerde köy boşalmaktadır. Bunlarda kan gütmeler, aile düşmanlıkları da âmil olmaktadır. Nettekim Kefercik köyünde böy-

le bir nüfus eksilmesine şahit olmaktadır. Sosyal faktörleri hesaba katılmayacak olursak ilk nazarda bu köye bir traktörün girmesi nüfus boşalmasına sebep olduğu zannını bırakır. Kefercebel köyünde 1950 de nüfus 521 olduğu halde 1955 nüfusu 278 e düşmüştür. (Bak. II No. lu cetvel)

15 — Traktör girmiş olan halk köyleri ile traktör girmemiş olan halk köyleri arasındaki nüfus hareketleri bakımından kıyaslama,

16 — Efendi ve ağa köylerinde traktörün girmesiyle meydana gelen nüfus hareketleri (Çiftlik haline gelme) ve istihlal artmasında meydana gelen değişimler. (Bak. II No. lu cetvel: Karahamut ve Tilkeri)

İşte bütün bu âmiller göz önünde bulundurulduğu takdirde, traktörün köye girmesiyle meydana gelen iktisadî, sosyal ve kültürel değişimlerin nispet ve derecesi vuzuha kavuşur.

İnceleme için alınan zaman süresi

Bu inceleme, Nizip kazasına dahil köylerde, 1950-1955 arasındaki beş yıllık faslıyı ölçü birimi olarak almıştır. Önce, 1950 ye kadar (1950 dahil) bu köylerde ne miktar traktör vardı ve hangi köylerde bulunuyordu o, tespit edilmiştir. Sonra 1950 den 1955, e kadar olan beş yıllık zaman esnasında ne miktar traktör ve biçerdöğür makinesi köye girmiştir.

Köylerin 1950 nüfus miktarı kazanın resmî kayıtlarından çıkarılmış. 1955 deki nüfus sayımına bizzat iştirak edilmek ve hususiyle traktör girmiş köylerde bulunmak suretiyle nüfus neticeleri tespit edilmiştir.

Aşağıdaki I No. lu cetvel, tetkik sahamız olan köylerin umumî olarak beş yıllık nüfus değişmesini göstermektedir:

1950-1955 arasındaki nüfus sayısı ve traktörün köylere dağılışı şekli

(Increase and decrease of the population from 1950, to 1955 and dispersing of the tractors in the villages)

Köyün adı (The name of the village)	N ü f u s (Population)					Traktör sayısı (Number of the tractors)	Düşünceler (The character of the villages)
	1945*	1950	1955	Artma (Increase)	Eksilme (Decrease)		
Acemi	140	180	182	2	—	2	
Ağcekent	943	1079	1227	148	—	3	Kaçakçı köyü - Ağa köyü (İdrisâğa oğullarının)
Ağcaköy	—	192	307	15	—		

1955 YILI
FAYDASI

N ü f u s
(Population)

Köyün adı (The name of the village)	1945*	1950	1955	Artma (Increase)	Eksilme (Decrease)	Traktör sayısı (Number of the tractors)	Düşünceler (The character of the villages)
Akkuyu	53	77	65	—	12	3	
Alagöz	—	264	299	35	—		Ağa köyü
Alahacı	381	488	540	52	—		
Aşağıbayındır	188	123	118	—	5		
Aşağıçardak	630	747	831	84	—	1	
Belkis	428	501	514	13	—	3	
Binamlı							
(İkibinamlı)	411	474	542	68	—		
Bozalıoğlu	117	146	99	—	47	3 (Biçerdöğer)	Cemaate bağlı
Büyükşemik	—	174	187	13	—		Efendi (az miktarda halk malı var)
Cağut	1474	1688	1667	—	21		Şehre göç
Cidet	723	829	944	115	—		
Cideyde	—	100	77	—	23		Ağa köyü
Cisrin	—	114	131	17	—	1	
Cobur	163	203	254	51	—		
Çanakçı	649	719	813	94	—		
Çiftlik	—	567	641	24	—		
Çirkiş	116	121	164	23	—	1	Efendi köyü
Çokşuruk	—	415	455	40	—		
Dazhtüyük	147	153	190	37	—	2	
Delbir	165	226	268	42	—		
Düveyli	133	141	114	—	27	2	Efendi köyü
Elifoğlu	—	398	616	220	—	3	Birecik köprüsü ve de- miryolu inşaatı yakını.
Ehnes	252	293	295	2	—		
Fenk	86	91	105	14	—		
Germiş	—	274	259	—	15		Yarı efendi köyü
Gevence	497	533	511	—	22		Yol üzeri traktör yok.
Girlevik	222	210	248	38	—		Barak ağası ve kıs- men köylünün
Habib	158	183	215	32	—		Efendi köyü
Hamus	148	115	67	—	48	1	Nizip çayı kenarında
Hancağız	104	120	92	—	28		Ağa köyü
Hasanuz	—	135	117	—	18		Nizibe yakın
Hizimoğlu	94	84	68	—	16	3	
Hilfan	35	31	33	2	—	1	
Hülmen	—	558	579	21	—	1	
Hıyam	1572	1784	1720	—	64		Yarı ağa köyü. Sulama ve halî arazi işlenmesi artmıştır.
Hıyar	321	371	401	30	—		
Hümevli	136	119	136	17	—	1	
İbrahimşehir	281	329	392	63	—		
İkizce	523	570	684	114	—	2	
İzan	21	165	233	68	—	1	

Köyün adı (The name of the village)	N ü f u s (Population)					Traktör sayısı (Number of the tractors)	Düşünceler (The character of the villages)
	1945*	1950	1955	Artma (Increase)	Eksilme (Decrease)		
Karahamut	—	78	24	—	54	3 (1 biçerdöğer)	Ağa köyü (müstakil çiftlik).
Karacurun	—	114	241	127	—	2	
Karanfil	—	360	372	12	—		
Kefrik	—	292	340	48	—	1	Demiryolu inşaatı ve kaçakçılık.
Kefercik	—	317	356	39	—		
Kılcan	—	292	362	70	—	2	Efendi köyü köylü eline geçiyor.
Koyunbat	—	92	117	25	—		
Küçüksemik	—	43	39	—	4	3	Ağa köyü
Küştan	511	598	707	109	—		Dağ köyü traktör yok, fıstık ekimi.
Kahtin	620	714	805	91	—		
Kale	86	109	95	—	14		Evleri mağara, eskiden halı dokur ve davarcılık yaparlarmış. Cemaate bağlılık.
Gamışlı	275	288	321	33	—		
Karaburç	205	211	377	166	—		
Kefercebel	487	521	278	—	243	Biçerdöğer	
Keferşih	145	172	168	—	4	1	Şehre yakın (Ağa malı çok).
Kefertut	200	237	249	12	—	1	Birecik köprüsü için işçi terakümü (Efendi köyü).
Kefre	290	307	639	332	—		
Kehriz	169	195	263	68	—		Efendi köyü (Köprü inşaatı yüzünden işçi birikmiştir).
Keret	1229	1328	1473	145	—		
Kertçe	1094	1143	1225	82	—	1	
Kerzin	146	147	135	—	12	1	
KızılcaKent	526	591	570	—	21	2	Nizibe yakın
Kızılın	238	277	310	33	—		Yezid köyü
Kilisecik	—	267	291	24	—		
Kirgiz	302	353	384	31	—	2	
Köseler	475	582	631	49	—		Dağ köyü, yol, su yok, alevî, içtimai tesanüt kuvvetli, fıstık köyü.
Kubbün	227	244	280	36	—		Karışık köy (Efendi ve halk).
Kurucahüyük	54	87	74	—	13		Efendi köyü
Kürap	577	821	912	91	—	3	
Kürdilikersentaş (Mezra)							
(Cinfelek)	209	279	280	1	—	3	
Mağaraderesi	141	244	281	37	—		
Mağarcık	60	113	72	—	41	1	Ağa köyü
Mercihams	—	210	245	35	—		Karışık köy (Toprak

N ü f u s
(Population)

Köyün adı (The name of the village)	1945*	1950	1955	Artma (Increase)	Ekisilme (Decrease)	Traktör sayısı (Number of the tractors)	Düştünceler (The character of the villages)
Melike	—	173	180	7	—		
Mihrap	196	199	209	10	—		bir Türkmen ailesi ve akrabalarının).
Mercanlı	104	103	49	—	54		
Mezmekân (Saray)	120	150	161	11	—	2	Ağa köyü
Mızrin	380	403	496	93	—		
Mizar	168	1968	2257	269	—	2	
Murnusu	45	71	79	8	—	1	Ağa köyü (Yarı halk).
Noho	—	107	112	5	—		
Orul	1556	1860	2033	173	—	10	
Sarıkoç	125	193	49	—	57		
Seydimen	—	167	130	—	37	3	Aağ köyü ve kısmen halk mahı var
Silsile	—	372	371	—	1	Biçerdöğەر	
Sözütü	168	165	194	29	—		
Şar'a	—	316	375	59	—		
Şenlik	—	113	104	—	9	3 biri biçerdöğەر	Ağa köyü (945 nüfusu 349).
Şinkak	—	43	47	4	—	1	
Tahtik	221	237	255	18	—		
Tayba	120	106	85	—	21	3 biri biçerdöğەر	Efendi köyü (1945 nüfusu 120).
Ticar	—	194	213	19	—		Efendi ve Ağa köyü
Tilfar	1257	1464	1535	71	—	1	
Tilhabeş	—	195	202	7	—		
Tilker	—	186	95	—	91	7 biri biçerdöğەر	Efendi köyü
Tilmager	177	232	241	9	—		
Tilmiyen	280	448	636	148	—	4	
Tilsümen	—	62	69	7	—		
Torunkersentaş	184	221	204	—	17	1	
Turlu	641	696	725	29	—	1	
Türkyurdu	—	65	50	—	15	4 (Biçerdöğەر)	Arap köyü (945 nüfusu 78). Sahipleri köyü icara vermişlerdir. Köy. bir şahsın icarındadır.
Yarımcı	—	63	78	15	—		
Yarıntepe	112	102	140	32	—		
Yazır	—	178	196	18	—		
Yeniyapan	122	123	101	—	22	2	
Yukarıbayır	—	213	259	46	—		
Yukarıçardak	253	324	302	—	22		
Zerdegun	104	216	236	20	—		
Zergil	640	669	681	12	—		
Zöhrecik	—	216	284	68	—		Şehre göç

* 1945 yılına ait köylerin nüfus durumunu da mukayeseye imkân vermesi bakımından ilâve ettik. Fakat, köylerin adlarının değişmesi yüzünden bazı köylerin nüfus durumu eksiktir.

I No. lu cetvelin açıklanması:

a — Bu istatistik cetvelinde, 114 köyde, 1950-1955 arasındaki nüfus değişimleri gösterilmiştir.

b — Bu köylerden hangisinde traktör vardır ve her köyde ne miktardadır, kolayca görmek, beş yıl esnasında her köyde nüfus artma veya eksilmesini kontrol etmek mümkün olmaktadır.

c — Düşünceler hanesinde nüfus hareketlerine tesir edecek âmillere kısaca işaret edilmiştir.

d — 114 köyden 50 köyde 108 traktör ve 8 biçerdöğeri bulunmaktadır.

e — Traktörlerin umum sayısı 120, bunun on tanesi Nizip ve bir tanesi Birecik'e aittir. Cetvelde köy dışında kalan traktör sayısı gösterilmemiştir.

f — Yine bu cetvelde 33 köyde nüfus eksilmektedir. 75 köyde nüfus çoğalmaktadır.

I No. lu cetvelden çıkan neticelerin münakaşası:

a — Bâzi köylere traktör girdiği halde, nüfus çoğalmasına şahit olamayız.

b — Bâzi köylerde traktörün girmesiyle nüfusun azaldığını görmekteyiz.

c — Bâzi köylerde ise, traktör olmadığı halde, nüfus azalmakta veya sabit kalmaktadır. Bâzi köylerde ise bunun aksi müşahede edilmektedir.

Bu cetvele bakarak, acaba traktörün köye girmesinin nüfus hareketleri üzerinde müspet ve menfi bir rolü olmadığı kanaatini mi ileri sürmek lâzım. Yoksa birkaç köydeki müşahedeyi esas alarak traktörün girmesiyle nüfusun azaldığını veya çoğaldığını mı söylemek doğrudur. Her iki hüküm de bâzi köyler için doğru. bâzi köyler için yanlıştır. Gerçekten bâzi köylerde nüfus azalmasının traktörle ilgisi yakından görülmektedir. Bâzi köylerde ise, traktörün girmesi yüzünden, iş sahası az miktarda da olsa genişlemiş, ekilmemiş arazinin işletilmesi ve nüfusun çoğalması neticesini doğurmuştur. Efendi ve ağa köylerinin önemli bir kısmında, traktörün girmesi topraksız köylüleri açıkta bırakmış ve netice itibarıyla köyden şehre veya az miktarda da olsa köyden köye bir nüfus akımı başlamıştır. Konumuza biraz daha ışık tutmak için traktör olduğu halde nüfusun azaldığı köylere ait II No. lu cetvele dikkat edelim:

Traktörün girmesiyle nüfusun azaldığı köyler
(This table shows the population of the villages with tractors)

Köyün adı (The name of the village)	Nüfus (Population)		Eksilme (Decrease)	Traktör sayısı (Number of the tractors)	Köyün özelliği (The character of the villages)
	1950	1955			
Bozalıoğlu	146	99	47	2 traktör, 1 biçer- döğer	Ova, Efendi köyü
Düveyli	141	114	27	2	Ova, Efendi köyü
Hamus	115	67	48	1 traktör	Ova, Efendi köyü
Hizimoğlu	84	68	16	2	Ova, karışık köy, toprak yarım efendi yarım köylü elinde, şehre yakın.
Karahamut	74	24	54	2 traktör, 1 biçer- döğer	Ova, Ağa köyü müstakil çiftli- ğe inkılâp etmekte.
Kefercebél	520	278	243	1	Hasılatı az fıstık yüzünden düşmanlık ve kan gütme yü- zünden Antebe göç. Traktör- den çok nüfus eksilmesi bu yüzden.
Keferşih	172	168	4	1 biçerdöğer	Ağa toprağı ve halk toprağı var, kasabaya yakın. Nüfus a- zalmasında biçerdöğer rol oy- namıyor.
Kerzin	147	135	12	1	Kasabaya yakın.
Mağarcık	113	72	41	1	Ova, efendi köyü toprağı az.
Mercanlı	103	49	54	1	Ova köyü, karışık
Seydimen	167	130	37	3	Ova, ağa köyü, az miktarda köylü malı var.
Silsile	372	371	1	1 biçerdöğer	Ova, efendi köyü
Şenlik	113	104	9	2 ve bir biçerdöğer	Ova, ağa köyü
Tilkeri	186	95	91	6 traktör, 1 biçer.	Ova, efendi köyü, çiftlik olma- ya doğru gelişme.
Tayba	106	85	21	2 traktör, 1 biçer.	Ova, tipik efendi köyü.
Türkyurdu	65	50	15	2 traktör, 1 biçer.	Ova, arab köyü fakat köy sa- hipleri Suriyede olduğu için köyü icara vermektedirler.
Yeniyanan	123	101	2	2 traktör	Toprak şahısların elinde.

II No. lu cetvelin açıklanması:

Barak Ovasında efendi veya ağa köylerinden bir kısmı, traktörün girmesiyle köy karakterinden çiftlik karakterine doğru bir gelişme göstermektedir. Bu köylerin sahipleri köyün başında bizzat çalışmaktadırlar. Bir de yine ağa

veya efendi köyü olduğu halde, toprağın köylüye icar veya yarıcı olarak verildiği köyler vardır ki bu tip köylerde gelişmeye rastlanmıyor. Umumiyetle bu nevi köylerin toprakları köylüler tarafından alınmaktadır. Traktörün girmiş olduğu Efendi ve Ağa köylerinde nüfusun azaldığı açıkça görülmektedir.

Bir de traktör giren aynı tip köyler vardır ki onlarda nüfusun arttığına şahit olmaktayız. Bu aşağıda III No. lu cetvelde gösterilmiştir:

Traktörün girmesiyle nüfusun arttığı köyler

This table shows the villages with tractors and the increase in population between 1950 - 1955
(III No. lu cetvel)

Köyün adı (The name of the village)	Nüfus (Population)		Artma miktarı (Increase)	Traktör sayısı (Number of the tractor)	Köyün özelliği (The character of the villages)
	1955	1950			
Ağcekent	1079	1227	148	2	Dağ köyü, mahsülü fıstık, bağ, zeytin. Nizibe çok yakın. Nüfus artması nüfusa nispetle düşük sayılır. Topraksız köylü yok. Zenginler Nizip'te oturmaktadır.
Ağcaköy	192	307	15	3	Ova. Kaçakçı köyü. Barak Ağası İdris ağasının oğullarının köyü. Traktörün girmesiyle istihsal artmış ve köyün hakikatte nüfusu azalmıştır. Köy çiftlik olma karakterini göstermektedir.
Alagöz	264	299	35	3	Ova-ağa köyü. Çiftlik olmaya doğru gidiş var. Traktörün girmesiyle istihsal artmış, ekili toprak sahası çoğalmış, bu köy nüfusunu yerinde tesbit etmiştir. Köyde halka ait toprak da var.
Aşağı- bayındır	747	831	84	1	Halk köyü
Belkis	501	514	13	3	Fırat nehri kenarında mümbit köy. Efendi-Halk malı karışık.
Cisrin	114	131	17	1	Ova-karışık köy.
Çirkiş	121	164	23	1	Efendi köyü
Dazhtüyük	153	190	37	2	Ova-halk köyü. İstihsalde ve sosyal hayatta gelişme.
Elifoğlu	398	616	220	3	Fırat kenarında bir köy, traktörün girmesiyle ekili toprak sahası çoğalmış - nehirde motorla su alma tecrübesi yapılmakta, toprak ağa ve halka ait olmak üzere karışık. Köy zenginleşmektedir. Buna rağmen belli bir şekilde nüfusun değil; Bire-

Köyün adı (The name of the village)	Nüfus (Population)		Artma miktarı (Increase)	Traktör sayısı (Number of the tractor)	Köyün özelliği (The character of the villages)
	1955	1950			
Hılfan	31	33	2	1	çik köprüsünün inşası, işsiz köyülerin köp- rü inşaatında çalışmaları dolayısıyla dışar- dan bir nüfus akımına uğramıştır.
Hülmen	558	579	21	1	1950 den önce traktör vardı.
Karacurun	114	241	127	2	Ova köyü - toprak halka ait.
Kılcan	292	362	70	3	Karışık köy - Demiryolu inşaatı ve kaçak- çılık dolayısıyla nüfus birikmesi.
Hıyar	371	401	30	1	Müsbet gelişme - istihsal ve sosyal hayat- ta gelişme - halk köyü.
İkizce	570	644	114	2	Halk köyü
İzan	165	233	68	1	İstihsalde ve sosyal hayatta gelişme.
Kahtin	714	805	91	2	Ağa köyü, halk malı var, istihsal değişmesi, sulama ve boş toprağın işletilmesi.
Kefertut	237	249	12	1	Fırat kenarında, ahali 98 Rumeli muha- ciri ve yerli halk. Zengin köy. Nüfus hare- keti yok.
Kefre	307	639	332	1	Ova - Halk köyü
Kertişe	1143	1225	82	1	Birecik köprüsü inşaatı dolayısıyla işçi bi- rikmesi.
Kirgiz	353	384	31	2	Normal gelişmiş fıstık köyü.
Kürap	821	912	91	3	Halk köyü.
Kürdili					Büyük halk köyü, Traktörün tesiri müsbet
Kersentaş	279	280	1	3	İstihsal artmış, nüfus hemen hemen sabit. Traktörün nüfus hareketi bakımından te- siri menfi (II No. lu cetvele dahil köyler karakterinde).
Mezmekân	150	161	11	2	Ağa köyü
Mizar	1988	2257	269	2	Büyük köy, gelişme normal.
Murnussu	71	79	8	1	Karışık köy
Orul	1860	2033	173	10	Şose üzerinde gelişme ve şehirleşme var.
Şinkak	43	47	4	1	Ova köyü.
Tilfar	1464	1535	71	1	Dağ köyü - su var. Antepli malı çok.
Tilmiyen	448	636	148	4	Traktörün tesiri müsbet. Çiftlikler kurulu- yor.
Tilsümen	62	69	7	1	Halk köyü
Turlu	696	725	29	1	Nizibe yakın. Halk köyü ve ağa malı çok.

III No. lu cetvelin açıklanması:

1 — Bâzi köylerde traktörün girmesiyle sosyal hayatta müspet bir gelişme görülmektedir. Fakat traktörün meydana getirdiği iktisadî bir çekme

merkezi olmaktan uzaktır. Köyde sosyal faaliyetlerin gelişmesine traktör ancak büyük köylerde yardım etmektedir.

2 — Bâzı köylerde traktörün girmesiyle aşırı nüfus artması görülmektedir. Bunun sebebi traktörden ziyade o bölgedeki iş sahasının genişlemesiyle ilgilidir. Elifoğlu ve Kefre köylerinde bu görülmektedir.

3 — Traktörün müspet tesiri daha çok halk köylerinde görülmektedir. Buradaki traktörler hem kendi arazilerini işlemekte ve hem de halk toprağını sürmektedir.

Bâzı köyler de var; traktör olmadığı halde nüfusları azalmaktadır: Bak. IV No. lu cetvel:

Traktör olmadığı halde nüfusu azalan köyler

This table shows the villages without tractors and the decrease in population between 1950 and 1955

(IV No. lu istatistik cetveli)

Köyün adı (The name of the village)	Nüfus (Population)		Eksilme (Decrease)	Köyün özelliği (The character of the villages)
	1950	1955		
Akkuyu	77	65	12	Toprak az. Halk, Gaziantep, Nizip ve civar inşaatta çalışmaktadır. Gaziantep - Nizip - Kargamış demiryolu inşaatı büyük ölçüde köyleri boşaltmakta âmil olmuştur.
Aşağıbayındır	123	118	5	Ova köyü, halk malı.
Cağıt	1688	1667	21	Şehre göç (Zengin ve az toprağı olanlar)
Cideyde	100	77	23	Ağa köyü (Şehirdeki iş sahası daha cazip olduğu için köylü amelliği ırgatlığa tercih ediyor.
Germiş	274	259	15	Yarı efendi köyü. Aynı sebepten topraksız köylü başka iş sahalarına gidiyorlar.
Gevence	533	511	22	Yol üzeri, halk köyü. Köyde gelişme yok.
Hancağız	120	92	28	Toprak kifayetsiz.
Hasanuz	185	117	18	Efendi köyü. Topraksız köylü köyü terk ediyor.
Küçükşemik	43	39	4	Ağa köyü
Hiyam	1784	1720	64	Gaziantebe göç
Kale	109	95	14	Toprak kifayetsiz
Kurucahyük	87	74	13	Efendi köyü
Sarıkoç	103	49	57	Ova köyü - boşalıyor.
Torunkersentas	221	204	17	Ova köyü
Yukarıçardak	324	302	22	Fıstık köyü, istihlal muvazenesi yok.

IV No. lu istatistik cetvelinin açıklanması:

Traktör girmedığı halde bâzı köylerde nüfus eksilmesine şahit olmaktadır. Bunların sebeplerini şöyle hülâsa edebiliriz:

1 — Toprağın kifayetsizliği, şehirlerin cazip iş merkezi haline gelişi. Bilhassa inşaat ve yol ameliliği köylerdeki kazançtan daha fazla para sağlamak için. Köylerin boşalmasında umumî âmil yol ve diğer inşaatlardır. Köyünden kopan insanların ya hiç toprağı yoktur, efendi ve ağa köylerinde olduğu gibi; veyahut da küçük toprak sahibidir ve bu onun geçimini teminden âcizdir.

2 — Büyük şehirlerin cazibesi ve kazanç çokluğu köyleri umumiyetle boşaltmaktadır. Az miktarda köy, traktörün girmesiyle gelişmekte ve nüfus sabit kalmaktadır.

3 — Efendi ve ağa köyleri ya traktörün köye girmesi ve istihsali arttırması sebebiyle çiftlik haline inkuşat etmektedir, ki bu nüfus boşalmasına rağmen müspet bir gelişmedir; veyahut da hiçbir istihsal değişmesine uğramadan, eski halini muhafaza etmektedir; köy fakirdir. Bu tip efendi köylerinde de nüfus boşalmasına şahit olmaktadır. Bu durumda olan köyler iki manzara göstermektedir. Ya köy sahibi toprağını köylülere satmak suretiyle köylünün köyde kalması gibi bir hâdise vukua geliyor veyahut da, köylü toprağını terk ederek ameleliği, ırgathğa tercih ediyor. Toprağı olmayan köylü, ki bunların çoğu toprağını efendilere kaptırılmış eski göçebelere; yolların yapılması, şehirle sıkı temas, cemaat tesanüdünü çözmekte ve köylü kolayca topraktan ayrılmaktadır.

4 — Bâzı köyler tamamiyle boşalmak ve ortadan kalkmak tehlikesini gösteriyor. IV No. da Sarıkoç köyü gibi.

1950 den önce traktör olan köyler:

Aşağıdaki köylerde 1950 den önce traktör bulunmakta idi. Fakat bu köylerde, asıl nüfus hareketleri 1950 den sonra daha çok traktör girmesi neticesi kendisini hissettirmiştir. Ve ilk traktör daha çok efendi köylerinde başlamış ve çiftliğe doğru bir gelişme olmuştur.

1945-1950 de traktörü olan köyler ve nüfus durumları

The number of tractors and the villages before 1950

(V No. lu cetvel)

Köyün adı	1945	1950	1955	Traktör sayısı	Köyün özelliği
Bozalıoğlu	117	147	99	1	Efendi köyü
Hilfan	?	31	33	1	Karışık köy
Tayla	120	106	85	1 ve biçerdöğeri	Efendi köyü
Türkyurdu	78	65	50	1	Arap köyü
					Şahsa kira ile verilmiş
Tilkeri	153	186	95	1	Efendi köyü
Nizip (merkez)				1	

1945 ile 1950 arasında bütün ilçede 6 traktör ve bir biçerdöğەر makinesi bulunmaktadır.

1950-1955 arasında traktör sayısı 121, biçerdöğەر sayısı ise 8 e yükselmiş bulunuyor.

Biçerdöğەرlerin bulunduğu köyler

Köy adı	Biçerdöğەر	Traktör	Nüfus	
			1950	1955
Bozalioğlı	1	2	146	99
Karahamut	1	2	78	24
Kefersih	1	—	172	168
Silsile	1	2	371	372
Şenlik	1	2	113	104
Tayba	1	2	106	85
Tilkeri	1	4	185	95
Türkyurdu	1	3	65	95

Traktörün meydana getirdiği bazı problemler:

Dikkat edilecek olursa, güney doğunun bir kazasında, ziraat istihsal âletlerinin 1950-1955 gibi beş yıllık bir fasıla içinde mühim bir değişmeye uğradığını görmekteyiz. 1950 den önce, 8 traktör ve bir adet biçerdöğەر bulunan bu bölgede 1955 de 8 biçerdöğەر ve 121 traktör bulunmaktadır. Elbette ânî denemek kadar şiddetli bir istihsal âletlerinin değişmesiyle karşı karşıya bulunuyoruz. Bu değişmenin neticelerini üç gurupta toplamak mümkündür.

- 1 — Nüfus hareketleri,
- 2 — Sosyal değişme,
- 3 — İktisadî değişme ve bunun doğurduğu neticeler.

Nüfus hareketleri:

Biz bu incelemede, daha fazla nüfus hareketlerini ve sosyal değişmeyi birinci plâna aldık. İktisadî değişmeyi, ki bu istihsal artmasıyla ilgili bir meseledir, tetkik bölgemiz olan köylerde daha derinliğine incelemek ayrıca üzerinde durulacak önemli bir konu olduğu için, zamanımız ancak nüfus hareketleri üzerinde durmayı icap ettirdi. Çünkü, son yıllarda köylerden şehirlere doğru bir nüfus hareketi görülmektedir. Bunun sebepleri üzerinde durmak ziraat istihsal âletlerinin değişmesinin bu hâdisede oynadığı rolü hesaplamak önemli bir konudur. Traktörün köy bünyesine girmesi neticesi müspet ve menfi olmak üzere iki hâdiseye meydana gelmiş bulunuyor:

a — Boş toprak sürülmek suretiyle köyün zenginleşmesi ve bunun neticesi sosyal hayatta bir değişme, nüfusun çoğalması veya hiç olmazsa sabit kalması. Biz tetkik bölgemiz olan köylerde bu neticeyi pek bulamadık. Traktörün getirdiği refah köylüyü, toprağa bağlaması icap ederken, bu bölgede geniş ölçüde köyden şehre doğru bir iç göç müşahede edilmektedir.

Bu iç göçte traktörün tesirinden çok daha fazla, bu seneler içinde girişilmiş olan yol ve bina gibi inar ve inşa faaliyetlerinin tesiri hissedilmektedir.

b — Sadece traktör giren ve bir kısmı çiftlik haline inkılâp eden efendi ve ağa köylerinde, traktörün tesiriyle bir nüfus boşalmasına ve buna karşılık istihsal artmasına açık olarak şahit olmaktadır. Esasen traktörü alanların mühim bir kısmını köyde çok toprağı olanlar teşkil ettiği için, efendi ve ağa köyü olmadığı halde yine bir göç hâdisesiyle karşılaşmaktayız.

Diğer taraftan IV No. lu cetvele şöyle bir göz atanlar, traktör girmemiş köylerde de bir nüfus boşalmasına şahit olacaklardır. Nüfus boşalmasına şahit olunmayan köylerin çoğu dağ köyleridir. Bu köylerden bir kısmının teşekkül tarzı normal olmaktan ziyade yarı göçebe hayatı yaşayan ve sürücülükle geçinen ve fakat yaylakların azalması dolayısıyla sadece kışın kalmakta oldukları dağ vadilerinde yerleşmeğe mecbur olan köylerdir. Bunlar âşiret âdet ve gelenekleriyle cemaate sıkı bir surette bağlı olduklarından, çok fakir düşmelerine rağmen, köylerini bırakmamaktadırlar. I No. lu cetvelde görülen Gamışlı ve Binamlı köylerini bu nevi köylere bir misal olarak zikredebiliriz. Bu köyler hayvancılıkla daha zengin bir hayata sahip iken, yaylakların azalması dolayısıyla, kışın kendilerini ve hayvanlarını koruyacak sığınak ve mağaraları kendilerine köy yapmak zorunda kalmışlardır. Yazları şehre gidip çalışmalarına rağmen kışları köyelerine dönmektedirler.

Sosyal değişme:

Traktörün girmesiyle meydana gelen sosyal değişme hakkında, bu bölgede sadece resmî istatistiklere dayanılarak yapılan bir etüdün neticelerine bakacak olursak bir hayli müspettir¹. Fakat bu etüd, daha fazla Avrupa memleketlerinde yapılan araştırmalara uydurulmak endişesiyle, traktörün girmiş olduğu köylerde sosyal hayatın değiştiğini, dükkânların açıldığı ilh. hikâyeye etmektedir. Traktörün müspet tesir icra ettiği köylerde dahi böyle bir şey görmek mümkün değil. Tam tersine birçok köylerde kara saban yapan ustalar dahi ortadan kalkmak suretiyle köyün hayatında bir gerileme olmuştur. Yalnız traktörün girmesiyle bazı Barak köylerinde servet artmış, eski âşiret gelenekleri zayıflamış ve cemaate bağlılık sarsılarak köyden şehre göç imkânları ko-

¹ "Türkiye'de Ziraî Makineleşme", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, 1954.

laylaşmıştır. Ancak traktörün girmiş olduğu büyük köylerde içtimai ve iktisadi hayatta bir zenginleşme görülmektedir.

Traktörün ortaya attığı güçlükler:

Traktörün köye girmesiyle bir istihsal artması olmuştur. Fakat bu yeni istihsal vasıtasını iyi şekilde kullanan köy sahipleri, yapmış olduğumuz görüşmede şu noktaları itiraf etmişlerdir:

- 1 — Alınan traktörler tam randımanlı olarak çalıştırılmamaktadır.
 - 2 — Traktör markalarının çok değişik olması, yedek parça bulamamak sıkıntısı, çoğu zaman, traktörü tembel, verimsiz bir hale getirmektedir.
 - 3 — Traktörün toprağın yapısına göre alınmaması randımanı düşürmektedir.
 - 4 — Nizip bölgesindeki köylerde 11 çeşit traktör markası vardır. Ve bunlardan hiçbirinin yedek parçası diğerine uymamaktadır. Bu bakımdan bozulan bir traktörün parçalarından faydalanmak imkânı dahi yoktur. Traktörlerin çeşitli markaları olması yüzünden yedek parça bulmak da güç olmaktadır.
- Bu konuda açık ve kesin bir fikir vermek için tetkik bölgemiz olan sahada traktörlerin markalarını, tekerlek ebatlarını ve herbirinden ne miktar bulunduğunu gösterir bir listeyi aşağıya alıyoruz.

Traktörün markası	Type of tractors			Kullanıldığı köy sayısı
	Tekerlek	ebadı	Sayısı	
Jonder	A.	13 × 30 ö. 550 × 16	1	Tayba
Massey Harris	A.	13 × 30 ö. 600 × 16	8	7 köy (Saray köyünde 2 ad.)
Ferguson	A.	10 × 28 ö. 400 × 19	76	9 Nizip 67 köy bunlardan. 54 adedi ova köyü, 10 adedi dalgalı arazi ve 3 adedi dağ köyü.
Oliver	A.	13 × 30 ö. 660 × 16	2	Türkyurdu ve Taşhüyük köyleri.
Hanumağ	A.	13 × 30 ö. 600 × 20	5	5 köy (Kırgız, Taşatan, Kale, Seydimen, İzan,
Normağ	A.	1125 × 24 ö. 600 × 16	2	Türkyurdu, Taşhüyük
Fordson	A.	14 × 30 ö. 55 × 19	5	Türkyurdu, Tilkeri, Karahamut, Çırkiş, Nizip
Ştayr	A.	9 × 24 ö. 550 × 15	10	Hizimoğlu, Nizip (2 adet),
Makormik	A.	14 × 30 ö. 600 × 16	1	Alagöz, Kürap, Mizar, Karacurum, (2) Şenlik, Ağcaköy
Fahr	A.	1125 × 24 ö. 600 × 16		Duveyli
Allis Charnes	A.	11 × 28 ö. 550 × 16		

Burada tespit ettiklerimiz, sadece lâstik gibi zarurî ve her zaman lüzumlu yedek parçaları temin hususunda ortaya çıkan güçlükleri göstermektedir. Traktörün, diğer parçaları bahis konusu olunca bu zorluk daha da artar.

Tam randıman vermiyen, yedek parçası güç ve pahalı tedarik edilen traktörlerin kara saban karşısında üstün durumu nedir?

Bunun için bu bölgede çok kullanılan bir traktörün masrafını ve sürdüğü arazi miktarıyla kara sabanı mukayese edelim:

Bir Ferguson traktörü 20 dönüm (dekar) yeri sürmek için 1955 fiyatı üzerinden:

Yakıt 4 teneke	26.00 lira
Yağ	1.30 »
Şoför masrafı	10.00 »
Amortisman 20 Dk.	14.00 »

51.30:20=256 Kr.

Bir dönüm toprak 256 kuruşa mal olmaktadır. Bunda tamir masrafı hariç.

Kara saban bir dönümü 5 liraya sürer. Bu hesaba tamir masrafı, yakıt fiyatlarının artması, yedek parçanın karaborsadan temini gibi güçlükler eklense, o zaman traktörün meydana getirdiği istihsal artmasıyla, kara sabanın istihsalî karşılaştırılabilir.

Buna kara sabanın yerli mamulâtı olması, kazanılan paranın memleket dahilinde kalması, traktörün girmesiyle kara saban yapan esnafın işsiz kalmaları gibi hususlar da katılacak olursa, Türkiyede ziraî istihsal âletlerinin değişmesinden, en çok memleketimiz mi, yoksa traktör fabrikaları mı kârlı çıkmaktadır? sorusuna cevap verilebilir.

Bu soruyu cevaplandırmak yeni bir tetkik konusudur. Bu da, ancak, adı geçen köylerde traktörün kara sabana nazaran ne nispette bir verim temin ettiğini ve boş araziden ne miktarının traktör sayesinde işlenmiş hale geldiğini ve istihsal artmasına sebep olduğunu araştırmakla mümkün olacaktır.

Bizim bu tetkikimizin gayesi, kolayca umumî hükümler çıkarmanın zorluğuna işaret etmekten ibarettir.

Köy problemi ve nüfus hareketleri hakkında bazı düşünceler:

Hiç şüphe yok ki Türkiye'de 1950 senesinden sonra ziraî sahada olduğu kadar sosyal sahada da büyük değişmelere rastlanmaktadır. Her değişme bir takım tehlikeleri de beraber getirmektedir. IV No. lu cetvelin meydana koyduğu bir gerçek var: İstihsal âletlerinde herhangi bir değişme olmadığı hal-

fus hareketi ile bu kadar şiddetli şekilde karşı karşıya bulunmazdık. Hükümet son yıllarda köye o kadar para dökmüştür ki, bu paranın üçte ikisi bu söyledi-
de, bir kısım köyler boşalmaktadır. Boşalmıyan köyler ya kendi kendisine yetecek bir istihsale maliktir; veya cemaate bağlılık gibi bâzı çok kuvvetli âmil-
ler, köylüleri topraklarında bırakmaktadır.

Köy yollarının yapılması, şehir ve kasabalarla teması kolaylaştırmış ve bu kapalı bir iktisadî hayat içinde yaşayan köylünün ihtiyacını arttırmış, bu artan ihtiyaçların köyde yapılan istihsale giderilmesine imkân kalmamıştır. Diğer taraftan şehirler ve kasabalar köyler için hususî bir cezp merkezi haline gelmiştir. Bunu bâzı kimseler endüstrileşmeye başlayan memleketlerde vukua gelen hâdiselere kıyasla ilerisi için birtakım müspet hüküm çıkarmaya temayül ediyorlar. Köylerin boşalmasını sanayiî kurulmasına bağlamak istiyorlar; veya zıraî istihsal âletlerinin değişmesi neticesi toprak ırgathığını kısmen kaldırdığını ve lüzumsuz hale getirdiğini, bunun neticesi köyden şehire doğru bir akın başladığını söylüyorlar. Bu kanaatlerin tamamıyla yanlış olduğu iddia edilemez. Bâzı Barak köylerinde, köylerin yavaş yavaş çiftlik haline geldiğini görmekteyiz. Bu, nüfusun boşalmasında bir âmil olarak görülüyor. Fakat, bundan, köylerin traktörün girmesiyle köy karakterinden çiftlik karakterine geçmekte olduğu hükmünü çıkarmamıza imkân yoktur. Hattâ bu, bâzı köylerin sosyal yapılarıyla ilgili istisnai bir hâdise.

Traktörün girmesiyle boş arazinin sürülmesi hayvancılıkla geçinen köyler üzerinde menfi tesir yaparak onları kıtlığa düşürmüş ve bunlar şehir ve kasabalarda yeni iş sahaları aramışlardır.

Bugün Türkiye’de umumiyetle köyden şehre doğru bir göç görülmektedir. Bunun sebebi, şehir ve kasabalarda iş sahasının artmış olmasıdır. Bu iş sahalarını şöyle sıralayabiliriz:

1 — Devlet inşaatı. Fabrika, yol, baraj, bina..

2 — Halk inşaatı. Bu inşaat, umumiyetle istihsalî hazırlıyan inşaat olmaktadır ziyade, çoğu mesken gibi istihlâkle ilgilidir.

Şehir ve kasabalarda meydana gelen bu iş sahası, köylerden şehirlere doğru akını hızlandırmıştır. Çünkü amelilik, orta halli bir köylünün kazancından daha kârlı görülmüştür.

Köyden şehire göç iki şekilde vuku bulmaktadır:

1 — Devamlı göç,

2 — Yarı göç.

Yarı göç, toprağı geçimine kifayet etmeyen köylünün, yazın şehirde çalışarak, köyüne dönmesi şeklinde vuku bulmaktadır.

Cezb merkezlerinin kontrolü:

Yukarıda, şehirdeki iş sahasının köyden şehire doğru nüfus hareketlerine sebep olduğuna temas etmiştik. Köylerin boşalması gibi tehlikeli bir hâdise ile karşı karşıya bulunuyoruz. Şehirdeki iş sahalarının çoğunu istihlâke ait olanlar teşkil etmektedir. Yol, baraj, bina ve hattâ fabrikaların inşası gibi faaliyetler, köylüyü toprak ameleliğinden, fabrika ameleliğine geçirmiş olsaydı, gerçekten buhranın önlenmesi kolay olurdu. Halbuki iş sahalarından pek az bir kısmı, endüstri istihsaline iştirak olmaktan ziyade, endüstri istihsaline yarıyacak lüzumlu binaların inşasına hasredilmiş bulunuyor. Kısacası köyde bir istihsal unsuru olan köylü, şehirde istihsal unsuru olamıyor. Yani köylüyü fabrika ameleliği değil, inşaat çekmektedir. Halbuki inşaat istihsal değildir. Tam tersine, istihsalî hazırlıyan bir istihlâktir. Halbuki memleketimizdeki imar ve inşaa faaliyetlerinin önemli bir kısmı sadece istihlâke aittir; bu yüzden, toprak işçiliğinde olduğu gibi, devamlı bir karakter arzetmez. İnşaat faaliyetleri devamlı değil, birtakım «kâzip iş sahası» teşkil eder. Bu kâzip iş sahalarında çalışan ameleler, asıl endüstrinin gerektirdiği kalifiye ve devamlı iş sahalarına yerleştirilmeyecek olursa, köyden şehire doğru başlamış olan nüfus hareketlerinin çok derin içtimâî buhranlara sebep olması tabiidir. Belki bunun henüz sancısı hissedilmemektedir. Fakat tedbir alınmadığı takdirde, ilerisi için çok büyük tehlikeleri doğurması beklenebilir. İstihsalle beslenmeyen bir imar ve inşaa faaliyeti elbette bir gün durmak mecburiyetinde kalacaktır. O zaman yerleştirilmesi imkânsız muazzam bir işsizler kalabalığı devletin halledemeyeceği büyük bir problem olarak ortaya çıkacaktır. *Çinçin köle olarak satılıyor
işçilerimiz*

Gerçi İngiltere gibi memleketler, ziraî istihsalden endüstriye geçerken büyük güçlüklerle ve buhranlara uğramışlardır. Fakat, bu memleketlerde köyden şehre doğru başlıyan insan kalabalığı, inşaat ameleliğine değil, bizzat endüstri ameleliğine adapte olmuşlardır. Buna muvazi olarak müstemleke toprakları, muhacerete yeni bir istikamet vermiş, böylece buhranın önüne geçilmiştir.

Türkiye'nin bulunduğu şartları, ziraî istihsalden endüstriye geçen Avrupa memleketlerine benzemiyor. Bu hususu hiçbir zaman gözden kaçırmamak lâzımdır. Biz imar ve inşaa faaliyeti ile endüstrileşmeyi birbirine karıştırmış bulunuyoruz.

*Türkiye'de ulusal buhranın göç
olması - Trakya köylüleri.*

Alınacak tedbirler:

Köyden şehirlere doğru başlamış olan nüfus hareketlerini durdurmak ve bunlardan bâzılarını şehirlerde verimli bir hale getirmek için ne gibi tedbirler almak lâzım? Kısaca işaret edelim:

Köyde alınacak tedbirler:

Bizde, köye ve köylüye yardım deyince, akla hep ziraat gelmektedir. Ve yine köye traktör girdiği anda köy probleminin halledildiği sanılmaktadır. Son yıllarda gerçekten köye ve köylüye çok yardım edilmiştir. Bu yardım şeklinin isabetli ve verimli olup olmadığı burada münakaşa edecek değiliz. Köylüye yardım yapılırken sadece ziraat sahanın göz önünde tutulması onu verimsiz yapan âmillerin başında gelmektedir; ve görülmüştür ki köylüye yardım, köylüyü köyde tutmak için kâfi değil. Binaenaleyh bu yardımı yaparken şu hususları göz önünde bulundurmak gerekir.

1 — Köyü zenginleştirmek ve köylüyü toprağına bağlamak,

2 — Köyde iş sahasını geliştirmek:

a — El tezgâhları kurmak.

b — Kümes ve ağıl hayvanı yetiştirmeyi modern bir hale getirmek,

c — Köyün şartlarına göre arıcılığı teşvik etmek.

El tezgâhları:

Bunlar meyânında en önemli konu, köye el tezgâhları sokmaktır. Hattâ köylüye yardımın — tabii köyün karakterine göre — ağırlık noktasını el tezgâhları ithali ve bu neviden faaliyetlere bağlı olarak köy sendikaları kurma teşkil etmiş olsaydı, bugün köyden şehire doğru akan, köyleri boşaltan bir nüfus hareketi ile bu kadar şiddetli şekilde karşı karşıya bulunmazdık. Hükümet son yıllarda köye o kadar para dökmüştür ki, bu paranın üçte ikisi bu söylediğimiz hususlara harcansaydı, yalnız istihsal artmakla kalmaz, köyün çehresi değişirdi. Esasen köylü, senenin yarısını boş geçirmektedir. Bu boş zamanlar el tezgâhlarıyla doldurulmak suretiyle, hem tembel iş saatleri istihsale inkılâp etmiş olur, hem bu faaliyet köyün geçim seviyesini yükseltir; böylece, yepyeni ve faydalı bir istihsal sahası ortaya çıkar; ve köylü köyde tespit edilmekle kalmaz, köyün gelişmesine, zenginleşmesine, büyümesine hizmet eder. Köylüyü muhacir yapan hiçbir faaliyet faydalı değildir.

Şehirde alınacak tedbirler:

1 — Şehir ve kasabaları sun'î cezb merkezleri olmaktan çıkarmak.

2 — İstihsalî hedef tutmıyan imar ve inşaa faaliyetlerinden vaz geçmek. Halbuki hâdise tam tersine cereyan etmektedir. Fabrika deyince akla, çimen-

to fabrikası geliyor. Çimento fabrikalarının kurulması, birikmiş şahsî servetlerin istihsalı arttıracak sahalardan çekilerek, istihlâk sahalarna yatırılmasını teşvik ediyor. Bu suretle endüstrileşme faaliyeti inşa ve imar faaliyetine inkılâp etmiş oluyor. Memleketin ana ihtiyacı, imar ve inşadan önce, kurulması zarurî ve mümkün endüstriyi kurmak, vatandaşları verimli istihsal sahalarna teşvik edecek imkân ve şartları hazırlamaktır. Halbuki arka arkaya kurulan çimento fabrikaları, birikmiş sermayeleri toprağa gömmeye teşvik ediyor. Ve herkes iktisadî hayat seviyemizle uygun olmıyan bir ev lüksüne sürükleniyor. Gerçi, mesken reformu ve modern meskenler inşası güzel ve faydalı şeydir. Fakat hakikat şudur ki, bugünkü istihsal gücümüzle iyi yaşamak iştiyakı arasında büyük bir uçurum vardır. Şehirler, kasabalar baştan başa yeniden inşa edilmekte ve her şehir, yeni, modern binalarla eski şeklini bir kör bağırsak gibi arkada bırakmaktadır. Yenileşmek, insan gibi yaşamak güzel şeydir. Fakat bütün bu şeyler köylerin boşalmasını teşvik ediyor ve şehrin etrafında gecekonduklara inkılâp ederek bir sefalet manzarası yaratıyorsa, bunu hoş görmek ve iyiye yormak çok safdillik olur.

Köyün örf ve âdetlere dayanan bir ahlâkı vardır. Göçebe cemiyetini besleyen ahlâkî unsurun yüksekliğini hiçbir medeni cemiyette bulmaya imkân yoktur. Fakat bütün mânevi bağlarını kopararak şehre akın eden bu insan selini dizginliyecek bağ mevcut değildir.

Türkiye'de gerçek mânasıyla kalkınma, endüstri inkılâbiyle mümkündür. Endüstri inkılâbının vücut bulması için devletin bu işi kendi sırtından atarak şahıslara ve şirketlere devretmesi lâzımdır. Küçük sanayi erbabına krediler sağlamak suretiyle işlerini genişletmelerine yardım edilmelidir.

Bunun için de tek şart teşebbüs ürkütülmemelidir. Aksi halde, bir gün, köyden şehre doğru gittikçe artan bu hicret, köyleri boşaltır ve şehirleri boğar.